

TEMA VIII

**LA TUTELA JUDICIAL
CONTRA LA VIOLÈNCIA
DE GÈNERE: COMPETÈNCIA,
ORDRES DE PROTECCIÓ
I JUDICI RÀPID**

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- Diferències entre JVSD
- Situació a la fiscalia
- Actuacions dels JVSD:
 - Actuacions com a jutjat de guàrdia
 - Actuacions diferents de les de guàrdia
- Jutjats competents per a l'enjudiciament
- Actuacions en la fiscalia
- Altres institucions relacionades (punt VII.3 de la guia docent)
 - Actuacions d'àmbit assistencial i d'assessorament
 - Forces i cossos de seguretat
 - Assistència lletrada
 - La importància de les unitats de valoració integral

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- **Diferències: tres tipus de JVSD**
 - JVSD exclusiu, amb guàrdia diària, incloent-hi festius i horari de vesprada (assumptes fins a les 21.00 h).
 - JVSD exclusiu, amb atenció en dies laborables i en horari de matins.
 - JVSD no exclusiu, compatible .
- **Conclusió**

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- JVSD exclusiu, amb guàrdia diària, incloent-hi festius i horaris de vesprada (assumpes fins a les 21.00 h)
 - Ciutats que per volum de treball tenen quatre JVSD o més.
 - Excepte alguna excepció, la majoria dels assumpes són coberts des de l'inici en la guàrdia per aquests jutjats.
 - Els que no comprenen la seua franja horària aniran al JI de guàrdia.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- JVSD exclusiu, amb atenció en dies laborables i en horari de matins
 - Actuen com si es tractara de JG
 - ✦ Només en dies laborables.
 - ✦ Horari d'atenció al públic.
 - Els altres assumptes aniran al JI de guàrdia
 - ✦ Diligències necessàries i posterior inhibició al JVSD.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- JVSD no exclusiu/compatible
 - Jutjats mixtos
 - Compatibilitzen l'atenció urgent pròpia del JVSD
 - ✦ Assenyalaments civils i penals de qualsevol matèria.
 - ✦ Torn de guàrdia.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

Situació a la fiscalia

- L'impuls per l'especialització sembla més decidit.
- La LOVG dedica el capítol V a la modificació que en la plantilla comporta l'especialització en aquesta matèria:
 - Organització nova incardinada en l'estructura del MF.
 - D'acord amb els principis informadors, incloent-hi la jerarquia.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- Fiscal de sala delegat de VSD
 - Seu a la FGE.
 - Funcions de coordinació respecte dels fiscals que despatxen aquesta matèria en tot el territori nacional.
- Fiscals delegats a cada província i, eventualment, a la seu d'un TSJ
 - Coordinació respecte de la secció corresponent.
 - No es diu res de l'exclusivitat.
 - Ni de la compatibilitat amb altres funcions.
 - ✦ Depèn del volum de treball de cada província.
 - ✦ I de les normes de repartiment de cada fiscalia.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- **Seccions de VSD en cada fiscalia**
 - El caràcter exclusiu o no, dependrà de la naturalesa dels jutjats de la província.
 - Únic cas de l'organització del MF que estableix la correlació jutge/fiscal de manera tan clara.
- **Resta de fiscals**
 - Jutjats mixtos o compatibles.
 - Despatxaran la matèria sense necessitat d'especialització.
 - Mateixa circumstància que els jutges.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- **Actuacions com a jutjat de guàrdia**
 - Dependran del partit judicial i del moment dels fets/denúncia.
 - Les actuacions urgents en essència són:
 - ✦ DU i, si escau, celebració de JR.
 - ✦ Compareixença 544 ter LECrim.
 - ✦ Declaració i resolució de la situació personal de detinguts per delictes JVSD.
 - ✦ Obligatòria compareixença de presó 505 LECrim.
 - ✦ Celebració dels delictes lleus d'enjudiciament ràpid competència JVSD del 173.4 CP (injúria i vexacions injustes lleus).
 - ✦ Competències pròpies d'un jutjat de guàrdia.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- Actuacions diferents de les de guàrdia
 - Actua com qualsevol JI en els delictes del seu àmbit competencial.
 - ✦ Excepte JVSD que únicament i exclusivament es dedique a això.
 - En l'àmbit civil actua com qualsevol jutjat de naturalesa civil (procediments que li són atribuïts).
 - ✦ Es pressuposa l'existència d'una causa per VG.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- La principal novetat de la LO 1/2004 va ser l'assumpció de competències civils per un jutjat penal
 - No és un jutjat mixt.
 - ✦ Òrgan jurisdiccional penal que té atribuïdes competències civils.
 - ✦ Cas únic en el nostre dret processal.
 - No pot existir mai procediment civil si no ha existit, prèviament o simultàniament, procediment penal.
 - ✦ Per VG i entre els mateixos subjectes.
 - Dos avantatges.
- Si en el curs d'un procediment civil en el JF o PI es té coneixement d'un il·lícit de VF.
 - Inhibició d'acord amb l'article 49 bis al JVSD.
 - Limitació temporal del moment del judici.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- **Jutjats competents per a l'enjudiciament**
 - La llei no preveu la creació específica de jutjats especialitzats.
 - ✦ En la pràctica
 - En moltes capitals de província, els JP no han dut a terme la provisió.
 - En l'AP és una especialització formal: norma de repartiment.
- **Actuacions a la fiscalia**
 - Estructura peculiar de la institució.
 - Potestat d'intervenir en la instrucció, en l'enjudiciament i en la fase de recurs.
 - ✦ Possibilita que els fiscals que pertanyen a la secció especialitzada puguin atendre les diverses fases del procediment.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- **La difícil situació de la fiscalia**

- **Article 124 de la Constitució**

1. El ministeri fiscal, sens perjudici de les funcions encomanades a altres òrgans, té per missió promoure l'acció de la justícia en defensa de la legalitat, dels drets dels ciutadans i de l'interès públic tutelat per la llei, d'ofici o a petició dels interessats, com també vetlar per la independència dels tribunals i procurar davant d'aquests la satisfacció de l'interès social.
2. El ministeri fiscal exerceix les funcions per mitjà d'òrgans propis d'acord amb els principis d'unitat d'actuació i dependència jeràrquica i amb subjecció, sempre, als de legalitat i imparcialitat.
3. La llei regula l'estatut orgànic del ministeri fiscal.
4. El fiscal general de l'Estat és nomenat pel rei, a proposta del Govern, oït el Consell General del Poder Judicial.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

○ Article 3 EOMF

Per al compliment de les missions establides en l'article 1, correspon al ministeri fiscal:

1. Vetlar perquè la funció jurisdiccional s'exercisca eficaçment d'acord amb les lleis i en els terminis i termes assenyalats en aquestes, i exercint, si escau, les accions, els recursos i les actuacions pertinents.

10. Vetlar per la protecció processal de les víctimes i per la protecció de testimonis i perits promovent els mecanismes previstos perquè reben ajuda i assistència efectives.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

○ Article 24 de la Constitució

1. Totes les persones tenen dret a obtenir la tutela efectiva dels jutges i tribunals en l'exercici dels seus drets i interessos legítims, sense que, en cap cas, pugui produir-se indefensió.
2. Així mateix, totes les persones tenen dret a jutge ordinari predeterminat per la llei, a la defensa i l'assistència de lletrat, a ser informades de l'acusació formulada, a un procés públic sense dilacions indegudes i amb totes les garanties, a usar els mitjans de prova pertinents per a defensar-se, a no declarar contra si mateixes, a no confessar-se culpables i a la presumpció d'innocència.

La llei regula els casos en què, per raó de parentiu o de secret professional, no hi ha obligació de declarar sobre fets presumptament delictius.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

- Hi ha en joc diversos principis que cal respectar en l'actuació dels JVSD
 - ✦ (Protecció de les persones desvalgudes, defensa de l'interès social, principi de legalitat, presumpció d'innocència).
- Sobreseïment de tota aquella causa en què, sent l'única prova possible la del testimoniatge de la víctima, s'acull a la dispensa legal de l'art. 416 LECrim.
 - ✦ Precepte redactat fa més d'un segle.
 - ✦ Realitat totalment diferent.
 - ✦ El legislador va pensar en un altre tipus de delictes (per ex.: no declarar contra el teu marit narcotraficant).
 - ✦ Pràcticament no ha sigut modificat.
- Solució?
 - ✦ Jurídicament poca o cap que no siga la supressió o reforma de l'art. 416 LECrim.

VIII.1. El dia a dia dels JVSD

Judicis per delictes lleus

JVSD – òrgans especialitzats materialment i formalment

PA competència AP

Secció de l'AP – especialització norma de repartiment

Sumaris

Secció de l'AP – especialització norma de repartiment

Judicis de jurat

No es preveu norma d'especialització, repartiment o atribució competencial

Recursos

Apel·lació: secció de l'AP – norma de repartiment
Cassació: TS – no preveu especialitat

Aforats

No s'hi preveu res. Si l'autor és aforat, cedeix l'especialització

VII.3. Altres institucions relacionades

- **Actuacions d'àmbit assistencial i d'assessorament**
 - ✦ Totes les víctimes de VG tenen dret a ser assistides per **centres**.
 - Assistència integral.
 - 016.
 - No és necessari presentar denúncia per a ser atès.
 - Principal problema: finançament institucional.
 - Tasca destacable: acompanyament als jutjats.
 - Possibilitat reforçada per l'estatut de la víctima.
 - ✦ **Oficines** d'atenció a les víctimes del delictes.
 - A la disposició de les víctimes de qualsevol delictes.
 - Funcions variades.
 - Més percentatge de dones denunciants si són ateses des del primer moment per aquestes unitats.

VII.3. Altres institucions relacionades

○ **Forces i cossos de seguretat**

- ✦ Actuació essencial
 - Localització i detenció de l'autor (qualsevol delictes)
 - Control, seguiment i vigilància de les víctimes.
- ✦ Cada dona víctima té assignat un policia per a control i seguiment
- ✦ Atestat
- ✦ Per a l'actuació i el control policial: registres OP
 - SIRAJ – LAJ
 - Sistema de registres administratius de suport a l'administració de justícia
 - VioGen – Secretaria d'Estat de Seguretat del Ministeri de l'Interior
 - Sistema de seguiment integral de casos de VG

VII.3. Altres institucions relacionades

○ Assistència lletrada

- ✦ Des del primer moment del procediment.
- ✦ Que la víctima no sol·licite assistència no implica renúncia o desistiment.
 - Delicte de naturalesa pública perseguible pel MF.
- ✦ En la pràctica, juxtaposició fiscal i acusació particular.
 - Dispensa de declarar.
 - Defensa material des de la posició formal d'acusació.
 - Acord del ple no jurisdiccional de la Sala 2a del TS, de 24-4-2013, sobre la interpretació de l'art. 416 LECrim.
- ✦ Trencaments
 - Delicte contra AJ; interpretacions diferents en els jutjats.
- ✦ Especialització
- ✦ Procurador

VII.3. Altres institucions relacionades

○ **La importància de les unitats de valoració integral**

- ✦ Les unitats de valoració integral de la violència de gènere són equips multidisciplinaris en els quals s'integraran metges forenses, psicòlegs i assistents socials a fi de donar una resposta específica i especialitzada, i coordinada entre els diversos professionals, que permeti un diagnòstic de la violència de gènere més enllà de la simple cerca de signes d'agressió concrets.

VIII.2. Mesures cautelars i ordres de protecció

- **Mesures cautelars penals**
 - Ordre de protecció
 - Ordre d'allunyament
 - Suspensió de les comunicacions
 - Eixida del domicili
 - Prohibició de tornar al lloc del delictes
 - Detenció
 - Presó provisional
 - Suspensió del dret de portar, tenir i usar armes

VIII.2. Mesures cautelars i ordres de protecció

- **Mesures cautelars civils**
 - Suspensió cautelar de la pàtria potestat o custòdia de menors
 - Suspensió del règim de visites
 - Atribució del domicili
 - Prestació d'aliments
 - Protecció del menor

VIII.2. Mesures cautelars i ordres de protecció

- L'ordre de protecció
 - Base normativa
 - ✦ Art. 544 ter LECrim
 - ✦ Art. 62 LVG
 - ✦ Llei 27/2003, de 31 de juliol, reguladora de l'Ordre de protecció de les víctimes de violència domèstica.
 - Concepte
 - ✦ Resolució judicial
 - *Fumus boni iuris*
 - *Periculum in mora*
 - Duració temporal
 - Estatut integral de protecció
 - ✦ Mesures cautelars civils, penals i socials

VIII.2. Mesures cautelars i ordres de protecció

- Àmbit d'actuació
 - ✦ Objectiu: delictes
 - ✦ Subjectiu: art. 173.2 CP
- Legitimació
 - ✦ Art. 61.2 LVG
 - ✦ Art. 544 ter. 2 LECrim
- Competència per a l'adopció
 - ✦ Art. 544 ter LECrim
- Procediment

VIII.2. Mesures cautelars i ordres de protecció

- En especial, l'OEP
 - Gran quantitat de dones estrangeres sol·liciten una OP nacional
 - ✦ Nou instrument per a la protecció de víctimes.
 - ELSJ per a les víctimes
 - Modificació interna de legislacions.
 - ✦ Dos instruments (civil i penal) amb el mateix objecte.
 - ✦ Mecanismes de coordinació.
 - ✦ Bases de dades.
 - ✦ Assistència jurídica gratuïta.
 - ✦ Dret fonamental a ser escoltat.
 - ✦ Certificat.
 - ✦ Espanya com a estat de execució.
 - Tradició i recursos: correcta aplicació

VIII.3. Tipus de processos. La inadequació dels JR

- Procediment ordinari
- Procediment abreujat
- Procediment davant del jurat
- Judici ràpid
 - Privació de llibertat que no excedisca 5 anys.
 - Resta de penes que no excedisquen 10 anys.
 - Iniciades per atestat policial.
 - Persona a la disposició del jutjat.
 - Delicte flagrant o que s'emmarque en un *numerus clausus* de delictes.
 - Instrucció senzilla.

VIII.3. Tipus de processos. La inadequació dels JR

La judicatura i fiscalia prefereixen una condemna per l'últim colp concret que es denuncia.

- No s'esbrina què hi ha darrere del colp.
- El retard en la justícia fins al JO comporta el risc d'obtenir una absolució.
 - Enfortiment del maltractador
- Solució pràctica
 - Protecció immediata i efectiva
 - No ideal
 - Empoderar la víctima donaria resultats diferents

VIII.4. L'execució de mesures i penes

PENALS

- Localització permanent en centre penitenciari
 - Art. 35 i 37 CP
 - RD 840/2011
 - Per a delictes relacionats amb la VG: art. 171.1, 172.3, 173.4 CP
 - Condicions
 - ✦ La duració no pot excedir 6 mesos.
 - ✦ Pot ser dissabtes, diumenges i festius.
 - ✦ Trencament de l'art. 468 CP.
 - ✦ Es pot complir en un centre penitenciari, al domicili o en un lloc fixat pel jutge.

VIII.4. L'execució de mesures i penes

- **Treballs en benefici de la comunitat**
 - Art. 49 CP
 - RD 840/2011
 - RD 782/2001
 - Fer activitats d'utilitat pública
 - ✦ Restaurar el dany
 - ✦ Finalitat rehabilitadora
 - Requisits
 - Duració
 - ✦ 1 dia – 1 any
 - ✦ En suspensió l'art. 84.4.3 CP pot ser superior

VIII.4. L'execució de mesures i penes

- Pena d'allunyament
 - Art. 57.2 CP
 - ✦ Obligatorietat per aplicació de l'art. 48.2 CP.
 - STC 7-10-2010
 - Impossible executar provisionalment
 - ✦ Mesura cautelar prèvia.
 - Es pot mantenir fins a la sentència ferma.
 - ✦ Ordre de protecció amb la mesura d'allunyament amb caràcter previ a la condemna.
 - Possible suspensió de la pena i indult

VIII.4. L'execució de mesures i penes

CIVILS

Llibre III de la LEC en relació amb l'art. 776 LEC.

- Qüestions relatives a la guarda i custòdia dels fills menors.
 - Art. 92.7 CC
- Règim de visites i períodes vacacionals.
 - Art. 776 LEC
- Ús del domicili familiar.
 - Aplicació de l'art. 704.1 LEC?
- Pensió alimentària.
 - Art. 776 i 711 LEC
 - Art. 607.2 i 608 LEC

VIII.4. L'execució de mesures i penes

- **Pensió per desequilibri**
 - Limitació quantitativa de la retenció de l'art. 608 LEC en la pensió compensatòria de l'art. 97 CC?
 - ✦ Dependrà de si és indemnitzatòria o mixta
- **Despeses extraordinàries**
 - Abans de l'execució, cal determinar-ne la quantia i la procedència.
 - Art. 713 LEC
 - Omissió en el títol executiu
 - ✦ Per meitat
- **Indignitat per a succeir**
 - Art. 756. CC

Gràcies!

BIBLIOGRAFIA

- *Género y violencia* – Susana Gisbert i Elena Martínez
- *Esquemas sobre procesos por violencia de género* – Elena Martínez García, Ana Montesinos García, Andrea Planchadell Gargallo i Juan Carlos Vegas Aguilar.
- *La prevención y erradicación de la violencia de género. Un estudio multidisciplinar y forense* – Elena Martínez (dir.).
- *La orden europea de protección. Su aplicación a las víctimas de violencia de género* – Teresa Freixes i Laura Román (dir.).
- *La orden de protección europea. Protección de víctimas de violencia de género y cooperación judicial penal en Europa* – Elena Martínez (coord.).
- *Reconocimiento mutuo de resoluciones penales en la Unión Europea. Análisis teórico-práctico de la Ley 23/2014, de 20 de noviembre.* Coral Arangüeña i Montserrat de Hoyos (dir. i coord.).
- *Orden europea de protección: un paso adelante en la protección de las víctimas* – Maoly Carrasquero.
- *La Directiva 2011/99/UE del Parlamento Europeo y del Consejo de 13 de diciembre de 2011 sobre la orden europea de protección: su aplicación en España a las víctimas de violencia doméstica y de género* – Mª Paula Díaz.
- *Maltrato y dominación. Paradojas judiciales sobre una cultura incívica* – Ignacio Sánchez.
- *La orden de protección de las víctimas de violencia doméstica* – Joaquín Delgado.
- *Cansadas* – Nuria Varela.
- *Hombres asesinados y mentiras resucitadas* – Miguel Lorente.
- *¿...Y los hombres asesinados?* – Miguel Lorente.